

Puheenjohtajalta

MITÄ VUOSI- TYÖAIKA- KOEILUN JÄLKEEN?

Helsingissä ja kolmessa muussa kaupungissa ovat käynnistyneet runsasta keskustelua herättäneet perusopetuksen vuosityöaikakokeilut. Eri foorumeilla käydyissä keskusteluissa kokeilua kritisoidaan tai puolustetaan vahvasti argumentoiden.

KOKEILUN TARKOITUKSENA ON KERÄTÄ

tietoa opettajan työstä opetusvelvollisuustyöajasta poikkeavasta näkökulmasta. Asiaa on pohdittu kirjoituspöytien ääressä, mutta todellista tietoa uusien työaikamallien toimivuudesta tai toimimattomuudesta saadaan vain kokeilemalla.

Kokeilusta saatava tieto on kuitenkin vajaavaista monestakin syystä. Kokeilu on määrällinen, se koskee hyvin pientä joukkoa opettajia, kokeiluun osallistuu vain sellaisia kouluja, joissa enemmistö on kannattanut kokeilua jne.

Koska kokeilu-aika on rajallinen ja siitä saavat kokemukset ja niistä johdettavat tiedot puutteellisia, on syytä pohtia sitä, mitä tapahtuu kokeilun päätyttyä. Kehitetäänkö opetusvelvollisuuksiin perustuvaa työaikamallia saatujen kokemusten perusteella, lähdetäänkö pohtimaan jotain aivan muuta vai pyritäänkö vuosityöaikaan perustuvaa mallia kehittämään mahdollisilla uusilla kokeiluilla?

Nykyinen kokeilusopimus mahdollistaa kouluille kolmivuotisen vuosityöaikakokeilun. Kokeilut voivat alkaa porrastetusti ja kaikki kokeilut päättyvä viimeistään 31.7. 2023. Siinä vaiheessa OAJ:n hallitus on vaihtunut kaksi kertaa ja valtuustokin kerran. Uusi valtuusto linjaa ja hallitus päättää, miten yleissivistävien opettajien työ-

aikamalleja kehitetään sen jälkeen.

Jos tulevat OAJ:n valtuusto sekä hallitus päättävät edetä yleissivistävien opettajien vuosityöaikamallin kanssa, seuraavia kysymyksiä tulisi pohtia vakavasti. Näitä kysymyksiä opettajat tällä hetkelläkin kouluissa pohtivat.

1. Mitkä hyödyt yksittäinen opettaja saa vuosityöajassa verrattuna opv-työaikaan?

Vuosityöaikaa puolustavassa keskustelussa käsitellään suuria kokonaisuuksia. Esille tuodaan työn oikeudenmukaisempaa jakaantumista, mutta asiaa ei mielestäni ole käsitelty riittävästi yksittäisen opettajan asemassa tapahtuvien muutosten kannalta.

2. Miten Suomen vuosityöaikamalli poikkeaa Ruotsin opettajien vuosityöaikamallista?

Keväällä 2017 HOAY kutsui Tukholman opettajayhdistyksen edustajat kertomaan Ruotsissa toteutetusta vuosityöaikamallista. Heidän kokemuksensa eivät ole olleet myönteisiä. He totesivat, että vuosityöaikaan siirtyminen oli suurin virhe, mitä he ovat koskaan tehneet. Kysyttäessä neuvoa siitä, miten suomalaisten pitäisi

tässä asiassa edetä, he sanoivat, ettei kannata toistaa heidän tekemäänsä virhettä. Olen varma, että vuosityöaikamalliin perehtyneet ovat tietoisia Ruotsin malliin liittyvistä ongelmista ja ovat pohtineet erilaisia ratkaisuja Suomessa toteutettaviksi.

- 3.** Mitä sellaista työtä opettaja voi vuosityöajassa tehdä, jota ei ole mahdollista tehdä opetusvelvollisuustyöajassa.

Vuosityöajasta käytävää keskustelua leimaa mielestäni usein "Voi kun olis viulu"-tyyppinen argumentointi. Oman käsitykseni mukaan OPV-työajan puitteissa koulun toiminta voidaan järjestää hyvinkin paljon toisistaan poikkeavilla tavoilla.

- 4.** Jos vuosityöajassa on sekä opetustuntikatto että sidotun työajan katto, miten se eroaa opv-työajasta?

Opettajien on vaikea hyväksyä mallia, jossa opetustunneille ei olisi peruspalkkatasolla määriteltä maksimia.

- 5.** Miten opettajien neuvotteluasema muuttuisi, jos siirryttäisiin opv-työajasta vuosityöaikaan?

Mitä etuja ja haittoja opettajien neuvotteluasemassa on opetusvelvollisuustyöajan ja vuosityöajan näkökulmasta?

- 6.** Millainen paine muodostuu oppilaiden ja opiskelijoiden vuosiviikkotuntimäärien kasvattamiseen, jos opettajat siirtyvät vuosityöaikaan?

Pienten oppilaiden koulupäivät ovat verraten lyhyitä. Ensimmäisen luokan oppilaiden minimiviikkotuntimäärä on 19.

Yhteiskunta muuttuu suuntaan, jossa lasten ei toivota olevan ilman aikuisten välitöntä valvontaa. Pienille oppilaille on haluttu järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa. Helppoimminkin tämä olisi voitu järjestää oppilaiden koulupäivää pidentämällä. Opv-työajassa siitä aiheutuu työnantajalle kustannuksia. Muuttaako vuosityöaika tätä tilannetta?

- 7.** Opv-työaika kannustaa opettajaa tehokkuuteen ja joutuisuuteen ja vuosityöajassa huomio kiinnittyy minuuttien seuraamiseen. Nähdäänkö tämä ongelmana? Miten tämä ristiriita on tarkoitus ratkaista?

Opettajat tekevät työtä tehokkaasti. Wilma-viestiin saatetaan vastata kesken koulupäivän, ATK-vastuuopettaja ei halua sanoa kollegalleen, että auttaa tätä vasta oppituntien ja muun sidotun työajan päätyttyä.

8. Opettajan työmäärä on tutkitusti lisääntynyt viime vuosina ja vuosityöajan väitetään olevan ratkaisu tähän. Miten vuosityöaika vähentäisi opettajien työmäärää tai estäisi sen lisääntymisen?

Tämä kysymys on mielestäni keskeisimpiä. Vuosityöaika on perustelu sillä, että malli rajaa työtehtäviä, joita opettajalle voidaan määrätä. Minulle on epäselvää, mikä se mekanismi on, joka estää lisätehtävien antamisen koululle. Käsittääkseni koulun ulkopuolelta tulevat tehtävät ovat tulleet kokeilukouluille samanlaisina kuin muillekin.

9. Näyttäisi siltä, että työnantajapuolella on suuri mielenkiinto vuosityöaikaan siirtymiseen. Mitkä mahtavat olla työnantajan motiivit?

Edellä esitetyt kysymykset eivät ole kohdennettuja meneillään olevaan kokeiluun, vaan niiden tarkoitus on pohtia vuosityöaika sinänsä. Toiveena on myös, että vuosityöajasta käytävässä keskustelussa huomio kohdistuisi asiakysymyksiin ja on selvää, että opettajien työaika ja palkkausta koskevat mallit jakavat mielipiteitä. Jos esittämiini kysymyksiin saadaan selkeät vastaukset, saattavat eri osapuolten näkemykset lähestyä toisiaan.

HOAY on päätöksellään mahdollistanut kokeilun aloittamisen kahdessa helsinkiläisessä koulussa. Tavoitteena kokeilussa on kerätä tietoa erilaisesta työaikamallista sekä opettajien kokemuksista. HOAY:n kannalta merkittävintä on se, että olemme mukana käytävässä keskustelussa.

TIMO SAAVALAINEN

puheenjohtaja

Helsingin opettajien

ammattiyhdistys ry